

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**

Кафедра публічного управління та адміністрування

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Директор ННІ післядипломної освіти

_____ М.М.Кулаєць
“ _____ ” _____ 20__ р.

РОЗГЛЯНУТО І СХВАЛЕНО

на засіданні кафедри *публічного
управління та адміністрування*

Протокол № __ від “ _____ ” _____ 20__ р.

Завідувач кафедри

_____ Я.Ф.Жовнірчик

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Євроінтеграція, міжнародне публічне управління та безпека

(назва навчальної дисципліни)

галузь знань _____ 28 “Управління та адміністрування” _____
(шифр і назва напрямку підготовки)

спеціальність _____ 281 “Публічне управління та адміністрування” _____
(шифр і назва спеціальності)

спеціалізація _____

ННІ _____ післядипломної освіти _____

Розробники кандидат наук з державного управління, доцент кафедри публічного
управління та адміністрування Грищенко Ірина Миколаївна _____
(посада, науковий ступінь, вчене звання)

Київ - 2016 р.

1. Опис навчальної дисципліни

Євроінтеграція, міжнародне публічне управління та безпека

(назва навчальної дисципліни)

Галузь знань, напрям підготовки, спеціальність, освітньо-кваліфікаційний рівень		
Освітньо-кваліфікаційний рівень	магістр	
Галузь знань	28 “Управління та адміністрування”	
Спеціальність	281 “Публічне управління та адміністрування”	
Спеціалізація		
Характеристика навчальної дисципліни		
Вид	Обов’язкова	
Загальна кількість годин	120	
Кількість кредитів ECTS	4	
Кількість змістових модулів	4	
Курсовий проект (робота) (якщо є в робочому навчальному плані)		
Форма контролю	Залік	
Показники навчальної дисципліни для денної та заочної форм навчання		
	денна форма навчання	заочна форма навчання
Рік підготовки (курс)		1/2
Семестр		2
Лекційні заняття	год.	10 год.
Практичні, семінарські заняття	год.	4 год.
Лабораторні заняття	год.	год.
Самостійна робота	год.	106 год.
Індивідуальні завдання	год.	год.
Кількість тижневих аудиторних годин для денної форми навчання:	год.	год.

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою навчальної дисципліни (модуля) “Євроінтеграція, міжнародне публічне управління та безпека” є формування у слухачів здатності виявляти та досліджувати проблеми політики європейської інтеграції України та забезпечення міжнародного публічного управління для вирішення завдань публічного управління та адміністрування у сферах євроінтеграції; наукового розуміння сутності та особливостей інтеграційних процесів у Європі, основних теоретичних засад і генези європейської єдності, інституційних, правових, економічних аспектів функціонування Європейського Союзу, євроінтеграційної політики України; шляхів і методів впровадження сучасних практичних знань, умінь і навичок щодо закономірностей та особливостей публічного управління та

адміністрування у зарубіжних країнах; забезпечення безпеки і добробуту населення шляхом використання кращих світових стандартів публічного управління.

Завданнями навчальної дисципліни є: набуття вмінь і знань про основні ознаки та принципи публічного управління в умовах європейської та євроатлантичної інтеграції щодо адаптування конституційно-правових норм публічного управління та адміністрування до вимог ЄС; формування вмінь та навичок з системного розуміння явищ і процесів глобалізації, її проявів у сфері врядування, децентралізації як способу вдосконалення публічної влади, одним з ключових гравців якої є місцеве самоврядування; здійснення практичного аналізу законодавчих актів у сфері державного управління; ознайомлення слухачів з перспективами розвитку глобалізаційних та інтеграційних процесів.

Об'єктом вивчення є інтеграційні процеси у сфері політичних, економічних, соціально-гуманітарних процесів, що забезпечують національну безпеку України, принципи та особливості здійснення ефективного публічного управління в Україні та зарубіжних країнах. Структурними складовими об'єкту вивчення є: теоретико-методологічні та конституційно-правові основи інтеграційних і безпекових процесів.

Предметом дисципліни є: механізми реалізації євроінтеграційних та євроатлантичних тенденцій у сфері публічного управління та адміністрування.

Дисципліна “Євроінтеграція, міжнародне публічне управління та безпека” має міждисциплінарний характер. Вона інтегрує відповідно до свого предмету знання з інших освітніх і наукових галузей: юридичних, економічних, географічних, політологічних, соціологічних тощо.

Дисципліна “Євроінтеграція, міжнародне публічне управління та безпека” є нормативною дисципліною навчального закладу за магістерською програмою за спеціальністю “Державне управління”.

Після опанування дисципліни (модуля) “Євроінтеграція, міжнародне публічне управління та безпека” слухач повинен

вміти:

- розкривати суть концепцій і моделей єдиної Європи;
- аналізувати основні принципи формування Європейського Союзу;
- проводити аналіз закономірностей та особливостей розвитку євроатлантичної інтеграції (НАТО) як суб'єкта глобальної, регіональної та національної безпеки;
- здійснювати аналіз стану національної безпеки України;
- аналізувати засновницькі договори Європейського Союзу та договори про зміни до них;
- давати характеристику принципам формування, структурі, повноваженням його інституцій та органів;
- визначати цілі, завдання, принципи, механізми реалізації спільних політик ЄС;
- оцінювати процеси поглиблення європейської інтеграції та розширення Європейського Союзу;
- висловлювати та аргументувати власний погляд щодо європейського

вектора зовнішньої політики України, її євроінтеграційних перспектив.

Слухач повинен знати:

- сутність інтеграції як складової частини міжнародних процесів;
- основні теорії єдиної Європи, сучасні концепції та моделі європейської інтеграції, зародження і становлення європейської єдності;
- передумови, початок європейського будівництва та його розвиток у 1950–1980-х рр.;
- процес створення Європейського Союзу та подальшої інтеграції;
- особливості формування європейської ідентичності;
- інституційну та правову системи Європейського Союзу;
- економічні аспекти європейської інтеграції;
- спільні політики ЄС;
- сутність та зміст основних концепцій міжнародної безпеки (колективна безпека, безпека спільноти, загальна безпека, всебічна безпека);
- суб'єкти забезпечення міжнародної та європейської безпеки, їх роль, функції, структура. Особливості інтеграції у воєнно-політичній сфері;
- проблеми розширення Європейського Союзу;
- місце України у процесах європейської інтеграції, євроінтеграційні перспективи України.

3. Програма та структура навчальної дисципліни для:
повного терміну денної (заочної форми навчання)

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин													
	денна форма							заочна форма						
	тижні	усього	у тому числі					усього	у тому числі					
			л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	
Змістовий модуль 1. Публічна політика і глобальне врядування														
Тема 1. Теоретико-методологічні засади глобалізації														4
Тема 2. Глобальне врядування: сутність та основні характеристики									2					12
Тема 3. Становлення і розвиток глобальної (світової) економіки										2				10
Змістовий модуль 2. Політика європейської інтеграції														
Тема 1. Етапи утворення і розвитку Європейського Союзу									2					12
Тема 2. Принципи об'єднання європейських країн. Еволюція ідей європейської єдності.									2					10
Змістовий модуль 3. Проблеми і перспективи входження України в Європейський Союз														
Тема 1. Основні проблеми входження України в ЄС									2					12
Тема 2. Об'єднана Європа у XXI столітті										2				12
Тема 3. Внутрішнє забезпечення процесу інтеграції України до ЄС														12
Змістовий модуль 4. Міжнародна та європейська безпека, механізми забезпечення національної безпеки														
Тема 1. Шляхи і методи реагування на загрози національній безпеці														10
Тема 2. Методологічні засади конструювання технологій державного реагування на загрози національній безпеці									2					12
Усього годин									120	10	4			106
Курсовий проект (робота) з (якщо є в робочому навчальному плані)														
Усього годин									120	10	4			106

4. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1		

5. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	<p>Взаємодія і взаємозалежність глобалізації та геополітики.</p> <p>Поняття «глобалізація» і часові межі феномена глобалізації. Етапи глобалізації та їх особливості. Широкий та вузький підходи до визначення хронологічних меж глобалізації. Основні концепції визначення часових меж феномена глобалізації. Концепція архаїчної глобалізації. Концепція глобалізації як сучасного економічного феномена. Концепція глобалізації протоголобалістів. Концепція глобалізації як позачасової властивості, що іманентно притаманна світовому суспільству (концепція Е.А. Азроянца). Роль науково-технічного прогресу в процесах глобалізації. Співвідношення понять «глобалізація», «інтеграція», «дезінтеграція», «інтернаціоналізація», «транснаціоналізація», «регіоналізація». Сутність і взаємозв'язок понять «глобалістика» і «глобалізм», їх співвідношення з поняттям «глобалізація». Глобалізм і геополітичні стратегії таласократії і теллурукратії. Сутність континенталізму. Атлантистська лінія геополітики та її основні розробники. Лібералізм та ідея повномасштабної планетарної інтеграції як зміст глобалізму. Основні провідники глобалізму: країни, міжнародні організації, неофіційні структури і провідні геополітики. Погляди Ж. Тіріара і Й. фон Лохаузена. «Палкий лібералізм» Ф. Фукуями, погляди Ж. Аталі і концепція Міланського Інституту міжнародних політичних досліджень. Парадигма «консервативного оптимізму» С. Гантінгтона. «Політичний екстремізм» З. Бжезінського як концептуальний прояв глобалізму. Глобалізм в поглядах представника «ліберального антифундаменталізму» Дж. Сороса. Чотири державно-політичні платформи сучасного глобалізму. Вашингтонський консенсус. Азіатський глобалізм як новий світовий феномен.</p>	2
2	<p>Об'єктивність і пріоритетність розширення Європейського Союзу.</p> <p>Чим розширення на Схід 2004–2007 років відрізнялося від попередніх розширень? Чому реформування та розвиток системи судочинства потребували особливої уваги у процесі підготовки до членства в ЄС країн колишнього соціалістичного табору? Які стандарти європейського врядування було узагальнено і вироблено протягом 2000-х років під час підготовки до розширення на Схід? Які основні уроки підготовки до членства в ЄС країн колишнього соціалістичного табору? Якою мірою досвід підготовки європейських країн до членства в ЄС може бути застосований в Україні? Чи може застосування інструментів оцінювання інституційного розвитку (CAF — єдині рамки оцінювання для організацій державного сектору, Шкала координації Меткафа, бенчмаркінг) сприяти розвитку державного сектору України? Якщо так, як саме? Наскільки глобалізація, демократизація, перехід до ринкової економіки та європейська інтеграція є потужними факторами змін у системі державного управління? Яких саме трансформацій у системі державного управління України вони потребуватимуть? Чи вважаєте Ви, що запровадження і дотримання стандартів європейського врядування покращить стандарти життя українських громадян? Чи можливе запозичення кращого досвіду та управлінської практики ЄС в Україні? Які інструменти міжнародного права можна вважати стандартами належного врядування? До яких міжнародних договорів, конвенцій приєдналася Україна?</p>	2

6. Теми для самостійної роботи під керівництвом НПП

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	<p>Теоретико-методологічні засади глобалізації. Роль науково-технічного прогресу в процесах глобалізації. Глобальні тенденції розвитку світу. Загроза порушення балансу між біологічними можливостями Землі та потребами людства в біосфері у контексті зміни демографічної структури світу. Співвідношення віртуальної і реальної економіки та феномен зростаючих зовнішніх боргів країн. 6. Уніфікація системи цінностей і посилення інформаційного впливу на населення світу. Поняття «цивілізація». Локальні цивілізації за А. Тойнбі, С. Гантінгтоном. Історія становлення західної цивілізації. Роль західної цивілізації у сучасній глобальній економіці. Проблеми західної цивілізації, її ісламізація та латиноамериканізація. Вплив глобалізації на японську цивілізацію. Конфуціанська цивілізація: минуле, сучасне, майбутнє. Глобальні економічні процеси та Китай. Вплив глобалізації на індійську цивілізацію. Перспективи індійської цивілізації в глобальній економіці. Ісламська цивілізація – антагоніст сучасної неоліберальної глобалізації. Історія становлення латиноамериканської цивілізації. Потенціал латиноамериканської цивілізації. Особливості африканської цивілізації. Історія становлення слов'яно-православної цивілізації. Слов'яно-православна цивілізація в глобальній економіці. Вплив глобальних економічних процесів на слов'яно-православну цивілізацію. Глобальна економіка як багатополарна економіка співіснуючих локальних цивілізацій.</p>	4
2	<p>Еволюція європейської інтеграції. Походження й розвиток європейської інтеграції. Якими були попередні євроінтеграційні спроби? У чому полягала суть проекту Європейського Союзу А. Бріана? Назвіть відомих європейських діячів 40-х рр. ХХ ст. та їх інтеграційні проекти. Яке значення мала допомога США Європі та як вона сприймалася? Як називалася перша міжнародна організація для вираження й розвитку європейської інтеграції? Європейська інтеграція та «холодна війна». Якими були особливості євроінтеграції в умовах «холодної війни»? Підтримка Німеччини західними державами. Для чого потрібна була підтримка Німеччини західними державами в цей період? У чому полягала суть Плану Р. Шумана? Чому європейська інтеграція в 50-х рр. ХХ ст. відбувалася без Великобританії? Створення Ради Європи як виразника європейської інтеграції. Що передбачав План Плевена? Особливості конституційної кризи в ЄС 2003–2007 років. Яка роль Консолідованих договорів про Європейський Союз в європейській інтеграції?</p>	12
3	<p>Економічна глобалізація. Сутність терміна «глобальна економіка». Співвідношення понять: «світова економіка», «міжнародна економіка», «глобалізація», «глобальна економіка», «мегаекономіка». Міжнародний поділ праці як основа глобального економічного розвитку. Сектори і галузі глобальної економіки. Траєкторія розвитку глобальної економіки за І. Уоллерстайном. Транснаціональні корпорації (ТНК) – головні рушії глобалізації. Регіональна інтеграція як шлях формування глобальної економіки. Послідовність етапів регіональної економічної інтеграції. Трансформація функцій держав (урядів) в процесі регіональної інтеграції. Вирівнювання розвитку країн-учасниць регіональних об'єднань і проблема еквівалентності взаємовідносин між ними.</p>	10
4	<p>Національні системи державного управління в євроінтеграційних процесах. Європейська політика сусідства та Східне партнерство. Європейське врядування як різновид державного управління. Чим відрізняється врядування від управління? З чим пов'язано виникнення європейського</p>	12

	<p>врядування? Якими є характерні риси європейського врядування? Хто (що) є учасниками (суб'єктами) європейського врядування? Чому в умовах європейського врядування відносини координації переважають над відносинами субординації? Якою мірою дослідження системи європейського врядування є актуальним для сучасного стану розвитку України? Що таке Європейський адміністративний простір? Коли і чому виникла концепція Європейського адміністративного простору? Чи дійсно в ЄС потрібні стандарти для державно-управлінської діяльності? Які правила взаємодії в системі європейського врядування Вам відомі? Яких правил взаємодії дотримуються урядовці, посадовці, державні службовці середньої та вищої ланки в системі державного управління України? Чи відповідають ці правила стандартам європейського врядування? Стандарти європейського врядування в Європейському адміністративному просторі. Що таке європеїзація? Як співвідносяться європеїзація та європейська інтеграція? Що таке європеїзація державного управління? Чи призводить європеїзація систем державного управління держав- членів ЄС до їх конвергенції, уніфікації? Кадрова політика в державах-членах Європейського Союзу. Чи відбувається європеїзація в Україні? Наведіть приклади. Чи варто пояснювати повільний євроінтеграційний поступ України низьким рівнем її європеїзації? У який спосіб виникають спільні європейські простори? У яких спільних європейських просторах присутня Україна? Коли і чому були сформульовані Копенгагенські і Мадридський критерії?</p> <p>Сутність та особливості Європейської політики сусідства. Тенденції розвитку Європейської політики сусідства. «Східне партнерство» як новий напрям розвитку Європейської політики сусідства. Євроінтеграційні інтереси України в Східному партнерстві. Основні результати та перспективні напрями розвитку Європейської політики сусідства та Східного партнерства. Недоліки та проблемні аспекти «Східного партнерства». Пріоритети та перспективи розвитку проекту «Східне партнерство». Чи взаємопов'язані між собою розширення ЄС у 2004 та 2007 роках та Європейська політика сусідства? В чому полягає суть Європейської політики сусідства (мета її розроблення, завдання, масштаб поширення тощо)? Що є механізмом реалізації Європейської політики сусідства? Якими є орієнтири на найближче майбутнє європейської інтеграції у східноєвропейському та південному напрямках? Коли і у зв'язку з чим виникли ініціативи Середземноморського Союзу та Східного партнерства? Які країни є учасниками Східного партнерства та які їхні завдання? Якими можуть бути основні стратегічні результати механізму Східного партнерства для країн-учасниць? Чи передбачає Східне партнерство фінансування для країн-учасниць? За якими основними напрямками реалізується ініціатива «Східне партнерство»? Які ключові функції за своїми структурними параметрами покликане виконувати «Східне партнерство»?</p>	
5	<p>Правова система в розширеному Європейському Союзі.</p> <p>Право Європейського Союзу як автономна правова система. Що означає термінологічне словосполучення «право ЄС як правова система sui generis»? Як вплинули романо-германська та англо-американська правові сім'ї на правову систему ЄС? Принципи права Європейського Союзу. Що означає право ЄС у широкому розумінні? Що означає право ЄС у вузькому розумінні? Які галузі права ЄС існують? На які види поділяються інститути права ЄС? Як співвідноситься право ЄС з правом держав-членів ЄС? Як співвідноситься право ЄС з європейським та міжнародним правом? Які умови та процедури відповідальності за порушення права ЄС закладені в положеннях засновницьких договорів? У чому полягає суть трьох сфер дії права ЄС: предметної, територіальної та часової? Яку роль відіграють у правовій системі ЄС принципи права ЄС? Які підходи до систематизації та класифікації принципів права ЄС існують в науковій літературі? Як характеризуються загальні принципи права ЄС? Які характерні риси функціональних принципів права ЄС? Що означає принцип верховенства права</p>	10

	<p>ЄС? Як варто тлумачити принцип прямої дії? У чому суть принципів субсидіарності та пропорційності в праві ЄС? У чому суть принципу недискримінації? Що означає принцип добросовісної співпраці? Джерела права ЄС. На які основні групи поділяються джерела права ЄС? Що означають основні та неписані джерела права? Яке законодавство складає основні джерела права ЄС? Що таке первинне законодавство ЄС? Яким є вторинне законодавство ЄС? Які правові акти входять до групи типових актів? Що таке нетипові правові акти?</p>	
6	<p>Євроінтеграційна перспектива України у контексті викликів ХХІ століття. Використання досвіду країн-членів ЄС в практиці державного управління України.</p> <p>Чи запровадження і дотримання норм міжнародного права сприятиме інституційному розвитку Української держави, покращенню стандартів життя громадян? Якщо Ви вважаєте, що європейський і світовий досвід державного управління може бути успішно запроваджений у процесі реформування Української держави, запропонуйте дорожню карту таких реформ (визначте пріоритетність напрямів реформування, черговість заходів тощо). Дайте визначення поняття «кадрова політика». Назвіть основні напрямки кадрової політики. Як співвідноситься поняття «кадрова політика» із поняттям «управління людськими ресурсами»? Яких нових вмінь і навичок потребуватиме європейська інтеграція від українських державних службовців? Чи готова державна служба України відповісти на виклики європейської інтеграції? Дайте приклади країн, в яких практикується конкурсний і позаконкурсний прийом на державну службу. Якими рисами повинен володіти державний службовець ХХІ століття? В чому полягають основні характеристики службової кар'єри? Які головні аспекти удосконалення кадрової політики в сфері державної служби України з огляду на досвід країн ЄС? У чому специфіка центрально-східноєвропейської політики управління персоналом? Чим пояснюється брак досліджень проблем кадрової політики країн ЦСЄ? Чим характеризуються європейські регіональні моделі управління персоналом? Охарактеризуйте кадрову політику у системі державної служби країн ЦСЄ. У чому особливості процесів набору кадрів, кар'єрного просування, оплати праці, навчання, професійної етики державних службовців країн центрально-східного регіону? Яка роль політичних і професійних міжнародних організацій у розвитку підготовки державних службовців країн ЦСЄ? Яке значення у розвитку кадрової політики мав вступ до ЄС? Назвіть сучасні тенденції кадрової політики країн ЦСЄ.</p> <p>Що таке «епоха модерну» та «епоха постмодерну»? В чому проявляється їхня специфіка? Чому модерне мислення можна розглядати як підставу відтворення та поглиблення глобалізаційних конфліктів та катаклізмів? Яких змін зазнає образ групової ідентичності у постмодерному світі? Які наслідки несуть із собою процеси глобалізації та вестернізації? Як змінюється тлумачення толерантності та консенсусу в ХХІ столітті? Які трансформації системи міжнародних відносин властиві для початку ХХІ ст.? Чим характеризується сучасна система міжнародних відносин? В чому полягають причини таких змін? Яке значення набувають у сучасній системі міжнародних відносин регіональні міждержавні об'єднання? Чому? Яким чином ідея створення системи політичної рівноваги, властива для часів Вестфальської системи міжнародних відносин, вплинула на розвиток концепцій євроінтеграції? Чому модерні засади інтеграції не змогли призвести до формування об'єднаної Європи? У чому полягали постмодерні риси процесу творення Європейських Спільнот у період після Другої світової війни? Про які властивості процесів євроінтеграції говорить діалектика криз та реформ, характерна для розвитку Європейських Спільнот та Європейського Союзу? Які особливості європейської інтеграції у різних сферах: економічній, політичній, культурній, міжнародних відносин, дають право визнати європейський інтеграційний проект по суті постмодерним, таким, що намагається подолати</p>	12

	<p>модерн та відповідати вимогам сьогодення? Які проблеми у сфері адаптації громадської думки до ідей євроінтеграції та сприйняття європейських цінностей виникають сьогодні в Україні? Наведіть конкретні приклади. Поясніть підстави формування у суспільній свідомості певної недовіри до вимог ЄС, цінностей, закріплених в Установчих Договорах ЄС, тих чи інших демократичних норм. Що таке «транзитний соціум»? Яким чином це поняття, пояснюючи особливості соціокультурної ситуації в Україні та в державах ЄС, демонструє близькість цих держав щодо їх соціокультурних реалій? Чому як проблеми усталеності соціокультурного життя в Україні, так і принципово відмінні від них процеси в соціокультурному житті держав ЄС дають підстави визнати постмодерний характер обох типів суспільств? Які саме міфи та стереотипи заважають євроінтеграційному поступу нашої держави. Євроінтеграційна перспектива України у контексті викликів ХХІ століття. Яким чином формуються означені міфи та стереотипи? Прослідкуйте всі можливі їх джерела та підстави. У чому має полягати діяльність держави, в тому числі, й працівників державного апарату, у напрямку деідеологізації та деміфологізації проблем європейської інтеграції?</p>	
7	<p>Інституційне забезпечення європейської інтеграції. Інституції Європейського Союзу. Адаптація національного законодавства до надбань Європейського Союзу.</p> <p>Загальна характеристика інституцій ЄС. Як Ви розумієте термінологічне словосполучення «інституційна система Європейського Союзу»? Які характерні риси притаманні інституційній системі ЄС? Що означає суміщення функцій? Як варто розуміти поліцентричність структури? Що таке розподілена лояльність? Чи розподіл влад в Європейському Союзі ґрунтується на принципі розподілу влад? Які групи функцій здійснюють інституції ЄС? Які функції належать до основних? Які інституції здійснюють основні функції?</p> <p>Координація євроінтеграційної політики в державах-членах Європейського Союзу 2004 та 2007 років розширення. Забезпечення реалізації державної політики у сфері європейської інтеграції в Україні. Назвіть політичні, економічні та адміністративні критерії, які виробив Євросоюз для країн, які бажають стати його членами. Які основні положення були передбачені в Європейських угодах з країнами Балтії? Назвіть та охарактеризуйте основні етапи євроінтеграційного процесу Польщі. Які існують моделі адаптації національного права до права ЄС? Яка модель адаптації національного законодавства до <i>acquis</i> ЄС використовується в Україні? Назвіть її недоліки. Назвіть основні передумови для удосконалення організаційного (координаційного) механізму державного управління адаптацією національного законодавства до надбань Спільноти. Назвіть держави, які визнано потенційними претендентами на вступ в ЄС в найближчій перспективі. Які європейські країни мають статус держави-кандидата на вступ до ЄС? Заснування яких органів двостороннього співробітництва між ЄС та Хорватією було передбачено Угодою про Стабілізацію та Асоціацію між Європейськими Спільнотами та їх державами-членами, з одного боку, та Республікою Хорватією, з іншого? Сформулюйте перелік основних функцій трьох органів двостороннього співробітництва між ЄС та Хорватією, заснування яких було передбачено Угодою про Стабілізацію та Асоціацію. Назвіть орган, який у структурі органів виконавчої влади Хорватії є координаційним органом з європейської інтеграції. Назвіть сім органів, які було утворено з метою організації та проведення переговорного процесу з ЄС у Хорватії. Якими є основні функції Координаційного Комітету з приєднання Республіки Хорватія до Європейського Союзу. Назвіть основні функції Переговорної групи щодо приєднання Республіки Хорватія до Європейського Союзу. Охарактеризуйте особливості централізованої та децентралізованої моделей інституційного забезпечення європейської інтеграції. Назвіть варіанти моделей інституційного забезпечення європейської інтеграції, які можливо впровадити в Україні. Які причини слабких результатів роботи органів</p>	12

	<p>державної влади України з виконання існуючих домовленостей з ЄС, зафіксованих у Порядку денному асоціації? Яка роль Верховної Ради України в питанні забезпечення реалізації політики європейської інтеграції України? Який орган державної влади відповідає в Україні за адаптацію її законодавства до законодавства ЄС? Які нормативно-правові акти у сфері європейської інтеграції ухвалювалися в Україні протягом 2012–16 років? Охарактеризуйте нинішню модель інституційного забезпечення європейської інтеграції. Які інституційні рішення варто ухвалити для забезпечення повного і вчасного виконання передумов, необхідних для забезпечення підписання Угоди про асоціацію під час Вільнюського саміту Східного партнерства?</p> <p>Управлінські аспекти адаптації національного законодавства до надбань Спільноти та зона вільної торгівлі з ЄС. Адаптація національного законодавства для забезпечення «чотирьох свобод» ЄС. Національне законодавство третіх країн: особливості адаптації. Назвіть правові передумови створення зони вільної торгівлі України з Європейським Союзом. Що означають поняття «спільний ринок» та «внутрішній ринок» ЄС? Що таке правова гармонізація, яка відбувається в межах Європейського Союзу? Назвіть інструменти та форми правової гармонізації. Які форми економічної інтеграції існують? Назвіть так звані «чотири свободи» Європейського Союзу. Яка мета та основний зміст вільного руху товарів, послуг, осіб та капіталу в межах Європейського Союзу? Що таке Шенгенське <i>acquis</i>? Назвіть три категорії міжнародних угод, які складають частину права ЄС. Що таке Європейська асоціація вільної торгівлі (ЄАВТ)? Що таке Європейський економічний простір (ЄЕП)? Які основні сфери та форми (елементи) адаптації законодавства Швейцарії до надбань Спільноти? Яку євроінтеграційну стратегію використовує Норвегія і що вона означає?</p>	
8	<p>Європа в євроатлантичному комплексі безпеки.</p> <p>Європейська політика безпеки і оборони. Охарактеризуйте сучасні вимоги до партнерських відносин НАТО. В чому полягає природний характер партнерства ЄС та НАТО в сфері безпеки? Чому боротьба з тероризмом та іншими новими загрозами вимагає від НАТО глобальної стратегії? Назвіть причини розробки і основні можливі питання нової стратегічної концепції НАТО. Чим обумовлена неможливість ведення війн у Європі? Визначте завдання вирішення проблем забезпечення миру та стабільності в Європі? Що визначає позицію США щодо можливих протиріч між НАТО та ЄС? Що являють собою тенденції розвитку сучасних загроз європейській безпеці? Охарактеризуйте Європейську політику безпеки і оборони. Чим обумовлено прийняття Європейської стратегії безпеки і в чому її сутність? Що визначає пріоритети подальшого розвитку ЄПБО?</p>	12
9	<p>Глобалізація і безпека суспільства. Україна в процесах ядерного роззброєння та регіональної безпеки. Роль міжнародних організацій у формуванні та трансформації системи безпеки.</p> <p>Чим викликана необхідність оновлення теорії безпеки? Які існують розуміння терміну «глобалізація»? Які фактори уможливили процеси глобалізації? В чому полягає роль приватних військових компаній та охоронних фірм? Які існують підходи щодо форм глобалізації? Яким чином глобалізація впливає на міжнародну безпеку? Визначте визначальне поняття безпеки? Які існують аспекти безпеки? Що таке приватизація безпеки? В чому сутність загроз безпеці суспільства? Поняття «режиму» безпеки. Режим нерозповсюдження ядерної зброї. Які існують міжнародні режими безпеки? В чому переваги та вади режиму колективної безпеки? Що таке принцип оборонної достатності?</p> <p>Заборона на ракети середньої та меншої дальності. Контроль і обмеження звичайних озброєнь у Європі. До яких міжнародно-правових актів приєдналася Україна з метою ядерного роззброєння та контролю над озброєннями? Охарактеризуйте процес приєднання України до Договору про скорочення стратегічних наступальних озброєнь. В чому полягали проблеми приєднання</p>	10

	<p>України до Договору про нерозповсюдження ядерної зброї в якості без'ядерної країни? Які особливості мала імплементація Україною Договору між СРСР та США про ліквідацію їхніх ракет середньої та меншої дальності? Яким чином Україна бере участь в міжнародних режимах експортного контролю? В чому сутність участі України в контролі і обмеженні звичаєвих озброєнь в Європі?</p> <p>Великий Чорноморський регіон. Чим зумовлено зростання інтересу до „Великого Чорноморського регіону”? Чим викликана відсутність стратегії Заходу щодо „Великого Чорноморського регіону”? Чому має підвищена роль „Великого Чорноморського регіону” в євроатлантичній інтеграції? Яка роль ОЧЕС в інституалізації „Великого Чорноморського регіону”? Яка роль україно-російських та україно-турецьких відносин в безпеці „Великого Чорноморського регіону”? Які перспективи стану міжнародної безпеки в „Великому Чорноморському регіоні”?</p> <p>ООН як провідна глобальна установа забезпечення міжнародної безпеки. Роль Ради Безпеки ООН. Роль Генеральної Асамблеї ООН. Роль Міжнародного суду ООН. Засоби ООН для врегулювання міжнародних спорів. Роль НАТО у формуванні сучасної системи міжнародної безпеки. Концептуальні засади Альянсу. Стратегічна концепція НАТО. Європейський союз (ЄС). Роль Організації з Безпеки та Співробітництва у Європі. В чому полягає головна функція міжнародних організацій в умовах глобалізації? Охарактеризуйте ООН як провідної установи забезпечення міжнародної безпеки. Доведіть провідну роль Міжнародного Суду ООН в розв'язанні міжнародних суперечок. В чому сутність засобів ООН в врегулюванні міжнародних спорів? Охарактеризуйте роль НАТО в формуванні сучасної системи міжнародної безпеки. Що Вам відомо про участь Європейського союзу в формуванні та трансформації систем міжнародної безпеки? Визначте роль ОБСЄ в становленні і розвитку міжнародної безпеки. В чому сутність Резолюції РБ ООН „Дії щодо загрози, порушення миру та актів агресії”? Які реальні дії має включати політика нерозповсюдження ядерної зброї? Чи доречно сьогодні використання терміну «порогові країни»? З чого складається ядерна стратегія НАТО? В чому полягає мета збереження ядерної зброї в світі?</p>	
10	<p>Міжнародний тероризм. Становлення режиму нерозповсюдження ядерної зброї. Гуманітарні катастрофи та гуманітарні інтервенції.</p> <p>Боротьба з глобальним тероризмом. Участь НАТО в боротьбі з тероризмом. Участь Європейського Союзу в боротьбі з міжнародним тероризмом. В чому історичні витоки сучасного тероризму? Які існують визначення тероризму? В чому їхні переваги та вади? Визначте риси сучасного тероризму. Чому міжнародний тероризм можна вважати формою асиметричної війни? Що являє собою асиметричний конфлікт? Визначте категорію "асиметрична стратегія". Назвіть основні конфліктогенні характеристики постбіполярної системи міжнародних відносин. Які бувають типи асиметричних конфліктів? Визначте види асиметричних конфліктів. В чому полягає системний вплив асиметрії? Назвіть основні риси асиметрії сучасних міжнародних відносин?</p> <p>Які можна визначити принципи мережевих терористичних організацій? Охарактеризуйте базові мережеві моделі терористичних організацій? Виокремте основні напрями боротьби з міжнародним тероризмом? В чому полягає сутність участі НАТО та Європейського союзу у боротьбі з міжнародним тероризмом? Яким чином можна охарактеризувати сучасний міжнародний тероризм за рівнем його розвитку? Як Україна бере участь в боротьбі з міжнародним тероризмом?</p> <p>Проголошене Глобальне партнерство проти розповсюдження зброї і матеріалів масового знищення має шість основних напрямів: зміцнення системи міжнародних договорів; зміцнення обліку предметів і матеріалів, що можуть використовуватись для виробництва зброї масового знищення й ракет; зміцнення фізичного захисту таких предметів і матеріалів; зміцнення прикордонного та митного контролю; зміцнення експортного контролю; знищення хімічної зброї, мінімізація запасів біологічної зброї й знищення надлишку матеріалів, що розщеплюються. Чим</p>	12

можна пояснити незавершеність трансформації ядерного стримування? Визначте напрями трансформації структури ядерного стримування? Які напрями включає в себе Глобальне партнерство проти розповсюдження зброї і матеріалів масового знищення? Назвіть принципи Глобального партнерства проти розповсюдження зброї і матеріалів масового знищення. В чому полягає участь України в Глобальному партнерстві проти розповсюдження зброї і матеріалів масового знищення?

Воєнна сила в контексті міжнародної безпеки. Визначте поняття «сила» та «воєнна сила», зокрема. Які функції сили в контексті міжнародної безпеки? Які бувають методи використання воєнної сили? Чим характеризується теорія справедливої війни? Що таке «новий інтервенціоналізм»? Чим обумовлено зростання ролі НАТО в розв'язанні міжнародних конфліктів? Як дезінтеграційні процеси впливають на міжнародні конфлікти? В чому проявляється зростання регіональності та локальності міжнародних конфліктів? Що таке «обмежені військові операції»? Які чинники впливають на їхнє здійснення?

Витоки проведення миротворчих та інших операцій невоєнного характеру. Чим обумовлена роль ООН в збереженні миру і здійсненні миротворчих операцій? Визначте види миротворчих операцій ООН? В яких напрямках миротворчої діяльності діє НАТО? Визначте витоки міжнародних гуманітарних операцій. За яких обставин увійшов в обіг термін «гуманітарна інтервенція»? Що таке «гуманітарний імперіалізм»? Порівняйте дії НАТО навесні 1999 р. в Югославії - в зв'язку з гуманітарною катастрофою в Косово та дії Російської Федерації під час вторгнення в Грузію влітку 2008 р. та в Україну в 2014 році? Які наслідки для України, можуть мати гуманітарні інтервенції на пострадянському просторі?

7. Контрольні питання, комплекти тестів для визначення рівня засвоєння знань студентами

Контрольні питання

1. Розкрийте суть поняття “глобалізація” і часові межі феномена глобалізації.
2. Окресліть етапи глобалізації та їх особливості.
3. Розкрийте широкий та вузький підходи до визначення хронологічних меж глобалізації.
4. Охарактеризуйте основні концепції визначення часових меж феномена глобалізації.
5. Розкрийте співвідношення понять “глобалізація”, “інтеграція”, “дезінтеграція”, “інтернаціоналізація”, “транснаціоналізація”, “регіоналізація”.
6. Обґрунтуйте сутність і взаємозв'язок понять “глобалістика” і “глобалізм”, їх співвідношення з поняттям “глобалізація”.
7. Охарактеризуйте глобалізм і геополітичні стратегії таласократії і теллуократії.
8. Розкрийте сутність континенталізму.
9. Охарактеризуйте Атлантистська лінію геополітики та її основних розробників.
10. Окресліть поняття лібералізму та ідеї повномасштабної планетарної інтеграції як змісту глобалізму.
11. Розкрийте сутність парадигми “консервативного оптимізму” С.Гантінгтона.
12. Охарактеризуйте “політичний екстремізм” З.Бжезінського як концептуальний прояв глобалізму.
13. Розкрийте сутність терміна “глобальна економіка”.

14. Охарактеризуйте співвідношення понять: “світова економіка”, “міжнародна економіка”, “глобалізація”, “глобальна економіка”, “мегаекономіка”.
15. Окресліть міжнародний поділ праці як основи глобального економічного розвитку.
16. Опишіть сектори і галузі глобальної економіки.
17. Опишіть траєкторію розвитку глобальної економіки за І. Уоллерстайном.
18. Чи вважаєте Ви, що транснаціональні корпорації (ТНК) – головні рушії глобалізації.
19. Чи є регіональна інтеграція інструментом формування глобальної економіки?
20. Опишіть послідовність етапів регіональної економічної інтеграції.
21. Окресліть трансформацію функцій держав (урядів) у процесі регіональної інтеграції.
22. Опишіть механізми вирівнювання розвитку країн-учасниць регіональних об’єднань і проблему еквівалентності взаємовідносин між ними.
23. Вкажіть причини розвитку і походження європейської інтеграції.
24. Якими були попередні євроінтеграційні спроби?
25. У чому полягала суть проекту Європейського Союзу А. Бріана?
26. Назвіть відомих європейських діячів 40-х рр. ХХ ст. та їх інтеграційні проекти.
27. Яке значення мала допомога США Європі та як вона сприймалася?
28. Як називалася перша міжнародна організація для вираження й розвитку європейської інтеграції?
29. Як вплинула європейська інтеграція на “холодну війну”.
30. Якими були особливості євроінтеграції в умовах “холодної війни”?
31. Чому європейська інтеграція в 50-х рр. ХХ ст. відбувалася без Великобританії?
32. Охарактеризуйте створення Ради Європи як виразника європейської інтеграції.
33. Що передбачав План Плевена?
34. Окресліть стандарти європейського врядування в Європейському адміністративному просторі.
35. Що таке європеїзація?
36. Як співвідносяться європеїзація та європейська інтеграція?
37. Що таке європеїзація державного управління?
38. Чи призводить європеїзація систем державного управління держав- членів ЄС до їх конвергенції, уніфікації?
39. Чи відбувається європеїзація в Україні?
40. Чи варто пояснювати повільний євроінтеграційний поступ України низьким рівнем її європеїзації?
41. У яких спільних європейських просторах присутня Україна?
42. Коли і чому були сформульовані Копенгагенські і Мадридський критерії?
43. Назвіть механізми контролю і обмеження звичайних озброєнь у Європі.
44. До яких міжнародно-правових актів приєдналася Україна з метою ядерного роззброєння та контролю над озброєннями?
45. Охарактеризуйте процес приєднання України до Договору про скорочення стратегічних наступальних озброєнь.

46. У чому полягали проблеми приєднання України до Договору про нерозповсюдження ядерної зброї в якості без'ядерної країни?
47. Яким чином Україна бере участь в міжнародних режимах експортного контролю?
48. Великий Чорноморський регіон. Чим зумовлено зростання інтересу до “Великого Чорноморського регіону”?

8. Методи навчання.

Основними організаційними формами вивчення дисципліни (модулів) “Євроінтеграція, міжнародне публічне управління та безпека” є: лекції, практичні заняття, самостійна робота, виконання індивідуальних завдань та контрольні заходи – презентації, тести, залік.

Для засвоєння знань і формування вмінь, що передбачаються внаслідок вивчення дисципліни можуть бути використані такі форми індивідуальних завдань: підготовка рефератів, аналітичних доповідей, проектів управлінських рішень (програм, постанов, розпоряджень тощо).

Самостійна робота є основним засобом засвоєння слухачами навчального матеріалу в час, вільний від аудиторних занять. Вона передбачає:

- роботу слухача над підручниками, навчальними посібниками та конспектами лекцій;
- вивчення нормативно-правових документів, конспектування спеціальної літератури, в якій відображені проблеми та досвід державно-адміністративної діяльності;
- написання рефератів з проблем організації та функціонування державних структур;
- підготовку до складання тестів, проведення заліку тощо.

Презентації є певним підсумковим засобом контролю формування вмінь і засвоєння знань щодо розробки наочних засобів інформування та ознайомлення з нагальними проблемами державного управління та шляхами їх вирішення.

9. Форми контролю.

Поточний контроль знань слухачів *денної та зоочної форм* навчання з дисципліни “Євроінтеграція, міжнародне публічне управління та безпека” проводиться у формах:

- 1) усного опитування на практичних заняттях;
- 2) виконання поточних контрольних робіт;
- 3) захисту підготовленого звіту з ІНДЗ;
- 4) бліц-опитування.

Модульний контроль за тематикою змістових модулів за тестовими технологіями.

Підсумковий семестровий контроль у формі:

- письмового заліку – для слухачів *заочної форми навчання*.

Підсумковий бал (за 100-бальною шкалою) з дисципліни “Євроінтеграція,

міжнародне публічне управління та безпека” визначається як середньозважена величина, в залежності від питомої ваги кожної складової залікового кредиту: за навчальну роботу – до 70 балів; іспит – до 30 балів; всього – до 100 балів.

Оцінка рівня отриманих теоретичних знань та практичних навичок за шкалою університету здійснюється на основі модульно-рейтингової системи контролю знань і передбачає стимулювання систематичної, ритмічної самостійної роботи слухачів магістратури, підвищення об’єктивності оцінки їхніх знань, визначення рейтингу магістрів, запровадження здорової конкуренції між ними у навчанні і розвитку творчих здібностей. Модульно-рейтинговий контроль здійснюється на основі попередньо визначених змістовних модулів, які є логічно завершеними частинами теоретичного та практичного навчального матеріалу за окремими етапами вивчення дисципліни.

10. Розподіл балів, які отримують студенти.

Оцінювання студента відбувається згідно положення “Про екзамени та заліки у НУБіП України” від 20.02.2015 р. протокол № 6 з табл. 1.

Оцінка національна	Оцінка ЄКТС	Визначення оцінки ЄКТС	Рейтинг студента, бали
Відмінно	A	ВІДМІННО – відмінне виконання лише з незначною кількістю помилок	90 – 100
Добре	B	ДУЖЕ ДОБРЕ – вище середнього рівня з кількома помилками	82 – 89
	C	ДОБРЕ – в загальному правильна робота з певною кількістю грубих помилок	74 – 81
Задовільно	D	ЗАДОВІЛЬНО – непогано, але зі значною кількістю недоліків	64 – 73
	E	ДОСТАТНЬО – виконання задовольняє мінімальні критерії	60 – 63
Незадовільно	FX	НЕЗАДОВІЛЬНО – потрібно працювати перед тим, як отримати залік (позитивну оцінку)	35 – 59
	F	НЕЗАДОВІЛЬНО – необхідна серйозна подальша робота	01 – 34

Для визначення рейтингу студента (слухача) із засвоєння дисципліни $R_{\text{дис}}$ (до 100 балів) одержаний рейтинг з атестації (до 30 балів) додається до рейтингу студента (слухача) з навчальної роботи $R_{\text{НР}}$ (до 70 балів): $R_{\text{дис}} = R_{\text{НР}} + R_{\text{ат}}$.

12. Рекомендована література

Основні джерела:

1. Арсенко А.Г., Гирич ВЛ., Толстих Н.В. Глобалізація і глобалізм в оцінках населення України // Українське суспільство 1992–2007. Динаміка соціальних змін – К.: ІС НАНУ, 2007.– С. 117–133.
2. Асиметрія міжнародних відносин / Під ред. Г. М. Перепелиці, О. М. Субтельного. – К.: Видавничий дім “Стилос”, 2005. – 555 с.
3. Бестере-Дільгер Ю. Україна на шляху до Європи: проміжні результати помаранчевої революції. – Віденський університет. К.: Києво-Могилянська Академія. – 2009. – 383 с.
4. Буряк П.Ю., Гупало О.Г. Європейська інтеграція і глобальні проблеми сучасності: Навчальний посібник. – К.: “Хай-Тек Прес”, 2007. – 336 с.
5. Відносини Україна – НАТО: економічні аспекти / Інститут трансформації суспільства / О.І. Соскін (ред.).– К.: ІТС, 2003.– 119 с.
6. Глобалізація і сучасний міжнародний процес. \ За ред. Проф. Гуменюка Б.І. і проф. Шергіна С. – К.: Університет “Україна”, 2009. –508 с.
7. Грицяк І.А. Право та інституції Європейського Союзу: навч. посібник / Нац. академія держ. управління при Президентові України. Центр правових та підприємницьких досліджень.– 2-е вид., доп.– К.: К.І.С., 2006.– 300 с.
8. Європейська перспектива. За ред. Кудряченка А. К.:2009.– 298 с.
9. Європейська політика сусідства. План дій Україна – Європейський Союз [Електронний ресурс] <http://www.delukr.ces.eu.int/data/doc/Action-plan-ukr.pdf>.
10. Зовнішня політика України: Інформаційно-аналітичні матеріали до парламентських слухань, підготовлені Міністерством закордонних справ України. – Київ: ЦТІ “Е та Е”, 2004. – 198 с.
11. Конституційні акти Європейського Союзу. – К. : Юстиніан, 2005.
12. Кернз В. Вступ до права Європейського Союзу : навч. посіб. : пер. з англ. – К. : Т-во “Знання”, 2002.
13. Копійка В. В. Європейський Союз: досвід розширення і Україна / В. В. Копійка. – К.: Юрид. думка, 2005. – 448 с.
14. Критерії членства в СОТ, ЄС та НАТО. Інтеграційні перспективи України – Київ, Інститут євроатлантичного співробітництва, 2004. – 88 с.
15. Міжнародні інтеграційні процеси сучасності: Монографія / А.С. Філіпенко (кер. авт. кол.), В. С. Будкін, М. А. Дудченко та ін. – К.: Знання України, 2004. – 304 с.
16. Місце України в НАТО: матеріали опитування експертів / Фонд “Демократичні ініціативи”.– К.: Центр “Демократичні ініціативи”, 2006.– 251 с.
17. Graham J. Principles for Good Governance in the 21st Century / J. Graham, V. Amos, T. Plumtre. – Policy Brief № 15. – Ottawa : Institute on Governance, 2003. – P. 1.
18. Governance – Introduction. – Режим доступу : <http://www.euractiv.com/en/opinion/governance-introduction/article-117500>
19. European Governance. White paper // Commission of the European Communities. – Brussels, 25.7.2001 // COM (2001) 428 final. – 35 p.
20. SIGMA – Support for Improvement in Governance and Management. –

Режим доступу : <http://www.sigmaweb.org>

21. New Modes of Governance. – Режим доступу : <http://www.eu-new.gov.org>.

22. Connecting Excellence on European Governance. – Режим доступу : <http://www.connex-network.org/eurogov>

Додаткові джерела:

1. Артёмов І.В. Проблеми і перспективи входження України в Європейський Союз: навч. посіб. / Закарпатський держ. ун-т. Навчально-науковий Інститут філософії та євроінтеграційних досліджень.– Ужгород: Ліра, 2007.– 384 с.

2. Адміністративно-територіальний устрій країн Європейського Союзу. за заг. ред. Ю. В. Ковбасюка, М. К. Орлатого. – К. : НАДУ, 2015. – 628 с. – Розділ 3 / Досвід реформування адміністративно-територіального устрою в країнах Європейського Союзу /. – С. 515–590.

3. Бейко О.В. Європейська хартія місцевого самоврядування та розвиток місцевої та регіональної демократії в Україні. – К.: 2003. – 396 с.

4. Бесчасний В.М.,Тодоров І.Я., Субботін В.М., Фіяонов О.В., Бабін Б.В. Україна і НАТО: органи державної влади, судової та правоохоронної системи як провідні учасники процесу європейської та євроатлантичної інтеграції: монографія.– К.: Четверта хвиля, 2008.– 168 с.

5. Василенко С. Д. Україна: геополітичні виміри в загальноєвропейському процесі / Світлана Дмитрівна Василенко. – Одеса: ОДМА, 2000. – 208 с.

6. Військово-технічна політика країн – членів НАТО: організаційні аспекти співробітництва України з Альянсом: наук.-інформ. зб. / Національний центра питань євроатлантичної інтеграції України / В.П. Горбулін (голов. ред.).– К.: Євроатлантикінформ, 2005.–232 с.

7. Грищенко І.М. Досвід реформування адміністративно-територіального устрою в країнах Європейського Союзу : опорний конспект лекцій / І. М. Грищенко, П.В. Ворона, М.І. Лахижа, П.М. Любченко. – К. : Вид-во НАДУ, 2015. – 94 с.

8. Деменко О. Українська геополітика ХХІ ст.: євразійство чи євроінтеграція? / О. Деменко // Людина і політика. – 2004. – № 1. – С. 73–81.

9. Демократичні трансформації в процесі підготовки до членства в НАТО. Досвід країн-кандидатів для України: аналітична доповідь / Центр миру, конверсії та зовнішньої політики України / О. Сушко (ред.), О. Сушко (авт.-упоряд.), С. Сегеда (ред.).– К., 2002.– 53 с.

10. Демчук П. О. Міжнародні відносини та проблеми євроатлантичної інтеграції / П. О. Демчук. – К., ППП, 2004. – 264 с.

11. Джердж С.Ф. Україна-НАТО: співробітництво заради безпеки / Товариство “Знання” України. Центр “Українознавство”.– К.: Товариство “Знання України”, 2007.– 96 с.

12. Дорога в майбутнє – дорога в Європу. Європейська інтеграція України. – К.: Центр Європейських та міжнародних досліджень, 2000. – 108 с.

13. Дроздова Г. В. Зовнішня політика України: європейський вибір / Г. В. Дроздова. – Сімферополь: АнтикВА, 2007. – 156 с.

14. Європейська інтеграція / Уклад.: М. Яхтенфукс; Б. Колер-Кох. – К.: Вид. дім “Києво-Могилянська акад. ”, 2007. – 394 с.
15. Європейська інтеграція України: політико-правові проблеми за ред. В.П. Горбатенка: Монографія.– К.: ТОВ Вид-во “Юридична думка”, 2005.– 332 с.
16. Зовнішня політика України: перші підсумки та перспективи 2008 року: матеріали “круглого столу” / Національний ін-т стратегічних досліджень / Юрій Григорович Рубан (заг.ред.). – К. : НІСД, 2008. – 98с.
17. Інтеграція України в Європейську правову, політичну системи. / За ред. Л.В. Губерського, В. Манжоли. – К.: Вид-во КНУ, 2007.– 320 с.
18. Інформаційна політика України в Європейському контексті. / За ред. Л.В. Губерського, В. Макаренко. – К.: Вид-во КНУ, 2007.– 329 с.
19. Євроатлантична інтеграція України: військово-політичні аспекти: моногр. / Т. Брежнева, О. Їжак, А. Шевцов.– Дніпропетровськ, 2003.– 20 с.
20. Клименко О. Євросоюз: інтеграційне сьогодні / О. Клименко // Дослідження світової політики: Зб. наук. пр. Вип. 8. – К.: ІСЕМВ НАН України, 1999. – 64 с.
21. Ковальова О. О. Стратегії євроінтеграції: як реалізувати європейський вибір України / О. О. Ковальова. – К.: Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, – 2003. – 340 с.
22. Ковальова О. Концепції асиметричної інтеграції в східній політиці Європейського Союзу // Нова парадигма. – 2003. – Вип. 31. – С. 177-185.
23. Ковальова О. Концепція кордонів у Європейському Союзі та імплікації для України // Нова парадигма. – 2002. – Вип. 27. – С. 111-121.
24. Ковальова О. Копенгагенські критерії членства в Євросоюзі // Сучасна українська політика: політики і політологи про неї. – 2003. – Вип. 4. – С. 224–233.
25. Концептуальні підходи до членства в НАТО: досвід держав-членів Альянсу: науково-інформ. збірник / Національний центр з питань євроатлантичної інтеграції України / В.П. Горбулін (заг. ред.).— К.: Євроатлантикінформ, 2005.– 208 с.
26. Копійка В. В., Шинкаренко Т. І. Європейський Союз: заснування і етапи становлення: навч. посібник [для студ. вищ. навч. закл.] / В. В. Копійка, Т. І. Шинкаренко. – К.: Видавничий Дім “Ін Юре”, 2001. – 448 с.
27. Копійка В.В., Шинкаренко Т.І. Європейський Союз. Історія і засади функціонування: навч. посібник / Л.В. Губерський (ред.).– К.: Знання, 2009.– 751 с.
28. Копійка В.В. Теоретичний та практичний виміри розширення Європейського Союзу: дис.. д-ра політ, наук: 23.00.04. Київський національний ун-т ім. Тараса Шевченка – К., 2004.– 479 с.
29. Копійка В.В., Шинкаренко Т.І. Європейський Союз: заснування і етапи становлення: Навч. посібник для студ. вищих навч. закл. / Інститут міжнародних відносин Київського національного ун-ту ім. Тараса Шевченка. — К.: Видавничий Дім “Ін Юре”, 2001. – 447с.
30. Крушинський В. Ю. Європейський Союз: історія і сучасність: Конспект лекцій / Крушинський В. Ю. – К.: Інститут міжнародних відносин, 2000. – 187 с.

31. Розпутенко І.В. Геоeкономічна політика України в термінах та іменах: словник-довідник. К.: НАДУ, 2011. – 228 с.

32. НАТО: довідник / Організація Північноатлантичного договору (НАТО).– К.: Основи, 1997.– 430 с.